

KOSOVA'DA RESMİ DİN EĞİTİMİ VEREN KURUMLAR*

*Muhadin GASHİ***

Özet

Kosova'da dini eğitim, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanları fethinden 1912 yılına kadar devam etmiştir. 1912 yılından sonra ise Sırp lar, camileri ve medreseleri kapatarak/yıkarak Kosova Müslümanlarının ibadetlerini, dini eğitimlerini engellemek amacıyla her türlü yola başvurmuşlardır. Böylece toplumun hem manevi değerlerini, hem de milli kimliğini yok etmek için çalışmışlardır. Ancak, toplumun çoğunluğunu oluşturan Kosovalı Müslümanlar, bütün zorluklara rağmen dinlerini öğrenmekten ve yaşamaktan vazgeçmemişlerdir. Bu çalışma, Medreseler (İmam Hatip Liseleri) ve Priştine İslami Araştırmalar Fakültesi (İlahiyat Fakültesi)'ndeki Din Eğitimi, tarihçesi, işleyişi, müfredatı konularını incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Arnavutlar, Din Eğitimi, Medreseler, Cami, Mektepler

Abstract

Religious education in Kosova continued from Ottoman conquest of Balkans to the year 1912. After 1912, Serbians made all their effort to prevent the religious education and services of Muslims, closing mosques and Muslim religious schools (madrasah). Thus, they tried to uproot both moral values and national identity of the community. However, despite all these difficulties Kosovan muslims succeeded to preserve their religion, tradition and religious education. In this study we turn on the history, operation and curriculum of the madrasahs and Islamic Research Center (Faculty of Divinity/Theology) in Prishtina/Kosovo.

* Bu makale, 2012 yılında tamamlanmış olduğumuz "1912'den Günümüze Kosova'da Din Eğitimi" konulu Yüksek Lisans tezimizin bir bölümünden özetlenerek ve bazı bilgiler güncellenerek hazırlanmıştır.

** Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora (Ph.D) öğrencisi.

Keywords: Kosovo, Albania, Religious Education, Madrasas, Mosques, Religious Schools

Giriş

1913 yılından önce Kosova'nın yüzölçümü 29.900 km² idi. Bugün ise, 10.887 km² dir.¹ 1900 yılında Kosova'nın nüfusu 777.729 idi.² Başkenti Priştine olan Kosova'nın nüfusu geçen seneye kadar (2012) 2.300.000 idi. Ancak aynı sene yapılan nüfus sayımını Kuzey Mitrovica'nın kabul etmemesi sonucunda Kosova nüfusu 1.733.872 olarak belirlenmiştir. 2011 Temmuz ayının başında "Etni i Statistikave te Kosoves [Kosova İstatistik Kurumu]" son sayımı kabul etmeyerek yapılan sayım hatalarının düzeltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Nüfusun %92'sini Arnavutlar, geriye kalan %6-8 Sırp-Karadağlı, Türk, Boşnak ve diğeri etnik gruplar oluşturmaktadır.³ Kosova'da konuşulan resmi diller Arnavutça ve Sırpça'dır. Boşnakça, Türkçe ise yerel bazda resmi düzeydedir. Kosova Avrupa Birliğı üyesi olmamasına rağmen para birimi Euro'dur.⁴

Bu makalede Kosova Medreseleri (İmam Hatip Liseleri) ve Priştine İslami Araştırmalar Fakültesi (İlahiyat Fakültesi)'nin din eğitimi açısından tarihçeleri, eğitim sürecindeki işlevleri, müfredatı gibi konular ele alınmaktadır.

1. Kosova'da Medreselerin Tarihi

Kosova'daki İslam dini eğitim etkinliğinin tarihi, kültürü ve geleneği, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanları fethetmesinden 1912 yılına kadar altı asır boyunca devam etmiştir.⁵

¹ Maloku, Sherif, *Gjeografia e Kosovës*, Etni i Teksteve dhe Mjeteve Mësimore i Kosovës Yay., Prishtinë, 1994, s. 6-10.

² Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kosova Vilayeti*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın No: 87., İstanbul, 2007, s. 339.

³ Etni i Statistikave te Kosoves, *Popullsia*, (Kosova İstatistik Kurumu, *Nüfus*) <http://esk.rks-gov.net/mbikosoven/popullsia> son erişim 28.3.2012.

⁴ Yılmaz, Murat, *Kosova Bağımsızlık Yolunda*, İHH İnsani Yay. İstanbul, 2005, s. 11.

⁵ Recepagiç, Yaşar, "Bugünkü Yugoslavya Topraklarından 1912 Yılına Değın Türk Okullarının Gelişimi ve Niteliğı", *Çevren Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi*, Yıl XIV, S. 62, Kasım-Aralık 1987, Priştine, s. 12.

1912-1915 yıllarında Kosova'nın, Sırp-Karadağlıların işgali altına girdiği dönemde dini hayatta birçok sıkıntılar yaşanmış, din eğitimi, resmi kurumlarda dahi yapılamaz hale gelmiş, eğitim kurumları kapatılmış ya da yıkılmıştır. Bununla birlikte bazı imamlar tarafından dini eğitim gizlice devam ettirilmiştir.⁶ Yapılan bazı istatistikî çalışmalarda sadece Prizren ilinde 1912-1941 yılları arasında Sırplar tarafından 320 cami ile 85 mektebin yıkıldığı ve yüzlerce müderris, imam, şeyh ve dervişin hapisanelere atıldığı belirtilmektedir.⁷ Ayrıca bu dönemde vakıfların yönetiminde olan arsa, bina gibi değerli gayr-ı menkullere de devlet el koymuştur. Yine 1999 yılında savaş bahanesiyle İslami vakıflara ait olan 218 cami, 4 medrese, 3 tekke, 1 hamam ve 75 dükkânı ağır silah ve bombalarla, 560 ferman/varak ve 12.000 elyazma eseri de yakarak yok ettiklerine dair kayıtlı belgeler mevcuttur.⁸

1912 yılından sonra Müslüman Arnavut halkı üzerine ötekileştirmeler, kimliksizleştirme, dinsizleştirme ve yerinden etme politikaları hiç huz kesmemiştir. Kosova'da neredeyse tüm köy, kasaba, köprü, okulun isimleri değiştirilmiş, çalışanlar türlü bahanelerle işlerinden çıkartılmışlardır. Kosova, 1989 Sırp işgalinde ise Avrupa'nın ortasında devlet terörüne sahne olmuştur. Arnavut halkının, bu yıldan sonra okulları ve üniversiteleri kapatılmış, binlerce suçsuz insan hapisanelere atılmıştır. Mart 1990'a geldiğinde 7.000'den fazla Kosovalı Arnavut öğrencinin (ilkokul, ortaokul ve lise) zehirlenmesi hadisesi ise⁹ din eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir.

Sırp komünist yönetimi tarafından 1945 yılında, tüm medreseler kapatılmıştır. 1945'ten sonra, Arnavut ulema/imam/sheyhleri, müslümanları dini açıdan bilinçlenmeleri için hâkim olan ağır şartlara rağmen, dini eğitim verebilecekleri yerler bulma görevini üstlenmişlerdir. İslam Dini Birliği organlarının katkılarıyla, 01.11.1951 tarihinde Priştine'de, ilköğretim düzeyinde bir medrese açılmıştır.

⁶ Kosova, Parim, *Medresete e Prizrenit*, Studime Univers 2005 Nr. 7, Tiran, 2005, s. 155.

⁷ Kosova, *a.g.e.*, s. 156.

⁸ Kosova, *a.g.e.*, s. 158.

⁹ QIK (Qendra per Informim e Kosoves), *Debimet e Shqiptareve dhe Kolonizimi i Kosoves*, İnstituti i Historise Prishtine, 1997, s. 80-82.

1951-52 eğitim yılında bu medresenin birinci sınıfına 47 öğrenci kayıt yaptırmıştır.¹⁰

II. Dünya Savaşı sırasında Kosova İşlam Birliği, Arnavutluk/Tiran'a bağlı olduğundan dolayı, savaş sonrasında Sırp yönetiminin isteği doğrultusunda biri Prizren diğerisi ise Priştine'de iki tane Baş müftülık kurulmuştur. Baş müftüler Arnavutluk'un başkentindeki Arnavutluk Ulemalar Kurulu'na bağlılığını sürdürmüşlerdir. Ancak Arnavut milliyetçiliği yapmakla vatana ihanet için dini kullandıkları gerekçesiyle Yugoslavya Komünist Partisi tarafından cezalandırılmışlardır.¹¹

I. ve II. Dünya Savaşları arasında Kosova'da din eğitiminin çok zor bir durumda olduğu, dönemin dinlerden sorumlu devlet bakanının raporunda şöyle geçmektedir: *"Tüm Müşlüman çocukların okumayazmayı bilmeden önce Kuran'ı Arap dilinde öğrenmeleri gerekir. Bundan dolayı ayrı okullar açmamız gerekir. Bu okulların ismi de Sibyan-Mektebi imiş eskiden. Haftalık 4-5 saatlik ders yetecektir. Ancak bu konuda kalifiye öğretmen olmadığından, biz Bosna'dan getirelim, çünkü onlar devletimize sadık olacak şekilde din eğitimi yapacaklardır"*.¹²

7 Eylül 1923 tarihli Belgrad Eğitim Bakanlığı, Yüksek Eğitim Kurulu'nun Kosovalı Müşlüman Arnavutlarla ilgili raporunda ise şu bilgiler yer almaktadır: *"Kosova'da 50 Müftü ve 600 İmam var. Bunlardan hiç biri Sırpça bilmiyor ve hepsi devletimize düşman olarak bakmak için eğitilmişler. Ayrıca her ilde medreseler var ve onlar Müşlüman olmayan halkımıza nefretle bakmaları için kendi çocuklarını eğitmektedirler. Bundan dolayı ulusal kimliğimizi güçlendirecek eğitim sistemi geliştirmek ve dini aşırıcılığı yok etmek için devletimizin ideolojisiyle uyumlu bir şekilde din eğitimi vermemiz gerekmektedir."*¹³

Osmanlı ile birlikte Arnavut dünyasında hızlı bir şekilde kabul edilen İşlam dini eğitimi, mektepler, Rüşdiyeler ve İptidailerde başlamıştır. Mektep eğitimi genelde camilerde yapıliyordu. Ancak 1912-1913 yıllarında 3 ülkeye bölünen Arnavutluk'ta, din eğitimi eski

¹⁰ Ternava, Naim, *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s. 7.

¹¹ Kasumi, Haki, *Bashkesite Fetare ne Kosove*, Priştine, 1988, s. 11-13.

¹² Kasumi, a.g.e., s. 115-116.

¹³ Kasumi, a.g.e., s. 118.

sistemden ayrılarak, din eğitimi yapan okullarda verilmeye başlandı. Arnavutluk coğrafyasında en önde din eğitimi veren yüksek okullar İşkodra vilayetindeydi. Buralarda insani duyguları yüksek, milli kimliği korumadaki hassasiyete sahip, vatansever bireyler yetiştiriliyordu. Ancak Osmanlı sonrası parçalanan Arnavutluk coğrafyasının yarısından fazlası başka ülkelere verilmiş, eğitim kurumları ise baskıcı rejimler tarafından kapatılmıştır. Arnavutluk'ta 1967-68 yıllarında anayasal olarak tüm dini kurum ve kuruluşlar yasaklanmıştır. Arnavutların yaşadığı Kosova, Makedonya ve Karadağ'da ise tamamen kapatılmasa da Belgrad'ın pasifize etmek yönündeki çalışmaları devam etmiştir.¹⁴

Bundan sonra Yugoslavya Adalet Bakanlığı'nun 17531 sayı ve 05/03/1931 tarihli kanunla değişikliğe gidilmiş ve az da olsa din eğitimi konusuna özerklik tanınmıştır.¹⁵ Böylece bazı yerlerde dini mektepler açılmaya başlanmıştır. 1933-1936 yıllarında Kosova'nın birçok yerinde 33 sıbyan mektebi açılmış,¹⁶ bu sayı yetersiz olduğundan Arnavutlar daha fazla mektep istemişler, fakat bu istekleri beklemede bırakılmış ve ardından II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla sorunlar daha da artmıştır.

Bu dönemde faaliyet gösteren birçok medresenin olduğu belirtilmekle birlikte sağlık, fiziki ve pedagojik şartlar yerine getirilemediğinden dolayı pek kayıtlara geçememiştir. Ancak dönemin âlimleri, milli varlığı devam ettirmenin, dini eğitim sayesinde başarılabilirliğini bildiklerinden dolayı imkânlar doğrultusunda medrese eğitimini sürdürmeye çalışmışlardır.

2. 1948'den Günümüze Kosova'da Medreseler

Sırp hükümeti, 13 Şubat 1949 tarihinde yayınladığı bildirisinde "Yugoslavya'da hiçbir dini eğitim veren ilk-orta ve liseye gerek yoktur" ifadelerine yer vermiştir.¹⁷ Ancak halkın büyük çabaları ve bölgeden sorumlu Din İşleri Yönetim Kururlu Üyesi Mustafa Canhasi'nin

¹⁴ Ternava, 50-Vjet Te Medresese... a.g.e., s. 4-6.

¹⁵ Vokri, Abdulla R., *Shkollat dhe Arsini ne Kosove Ndermjet Dy Luftera ve Boterore (1918-1941)*, Biblioteka Pedagogjike Yay., Priştine, 1990, s. 293.

¹⁶ Kasumi, a.g.e., s. 122.

¹⁷ Kasumi, a.g.e., s. 128.

teklifiyle (eğitim Arnavutçanın yanında Sırpça da yapılması şartıyla) kurul 26 Haziran 1949 tarihinde Priştine’de ortaokul seviyesinde medrese açılmasına izin vermiştir. Ancak yeterli mekân olmadığı gerekçesiyle bu eğitimin iki sene sonra 1 Eylül 1951 yılında başlamasına karar verilmiştir.¹⁸ Medresenin açılması için Hafız Bayram Agani’nin çabaları söz konusudur.¹⁹

Bu medrese beş eğitim-öğretim yılı boyunca hizmet vermiştir. Eğitim süresi içinde medrese’ye 160 öğrenci kaydını yaptırmış ve bunlardan 115’i dördüncü sınıfa kadar ulaşabilmiştir. Öğrenciler, medreseyi bitirdikten sonra, orta öğrenimlerine Saray-Bosna “Gazi Husrev Beg” Medresesi’nde ya da normal liselerde devam edebilmekteydiler.²⁰

1962 yılının Eylül ayında, Lise seviyesinde öğretime başlayan “Alauddin Medresesi” ismini kurucusu olan Alauddin Bey’den almıştır.²¹ Beş yıl sürecek olan eğitime 1962 yılında başlamıştır.²² İlk eğitim-öğretim yılında 24 öğrenci kaydını yaptırmış ve eğitimlerini başarıyla tamamlamışlardır. Ayrıca Medresenin öğrenci kapasitesinin 150 civarında olduğu, ancak 1970/1971 yıllarında 179 öğrencinin okulda eğitim gördüğu kayıtlarda geçmektedir. Bu okuldan mezun olanlar, tüm Yugoslavya’da (Kosova, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan) dini görev almışlardır.²³

Kosova Otonom Bölgesi için 147 maddeli bir kanun hazırlanmış ve bu kanunda Alauddin Medresesi’nin aslında Peja/İpek ilinde olacağı, ancak mekânın olmaması nedeniyle medresenin başkent Priştine’de kurulmasına karar verilmiştir. Medrese 2 sene sonra faaliyete geçebilmiştir.²⁴ Tüzükte derslerin Arnavutça verileceği özellikle belirtilmiştir. İlk yıl burada öğrenim görenler ve onu izleyen diğer yıllardaki öğrenciler İslam kaynaklarına, Kur’an’a ve Sünnet’e dayanarak kendi halkına hizmet verebilmek amacıyla yurt içi ve yurt

¹⁸ Kasumi, *a.g.e.*, s. 129.

¹⁹ Ternava, Kasumi, *a.g.ç.*, s. 7.

²⁰ Ternava, *a.g.ç.*, s. 8.

²¹ Kasumi, *a.g.e.*, s. 132.

²² İbrahimi, Nexhat, *Medreseja, diđe e identitetit fetar dhe kombëtar gjatë historisë*, Yayınlanmamış makale, Priştine, 2011.

²³ Kasumi, *a.g.e.*, s. 132-133.

²⁴ Ternava, *a.g.ç.*, s. 8.

dışında yüksek öğrenimlerine devam etmişlerdir. Bunların büyük bir kısmı Müslüman toplumların yaşadığı Kosova, Makedonya, Karadağ, Yenipazar ve Bosna Hersek İslam Birliği kurumlarında görev almışlardır.²⁵

Bu Medrese'den mezun olanlar, dünyanın önde gelen İlahiyat Fakültelerine devam etme imkânına sahip olmuşlardır. Medresenin Washington'dan Paris'e, Berlin'den Ankara'ya, Kuala-Lumpur'dan Mekke'ye kadar dünyanın birçok şehrinde farklı fakültelerde öğrenim gören ve mezun olan öğrencileri vardır.²⁶

28.04.1983 tarihinde Priştine'deki, İslam Birliği Şura'sı medresenin, ders programında bazı değişiklikler yapmıştır. Bunun yanı sıra eğitiminin beş yıldan dört yıla indirilmesi için karar alınmış ve buna neden olarak da, tüm ortaokulların dört sene olması gösterilmiştir.²⁷

Günümüzde bu Medrese'de 25 değişik ders okutulmaktadır. Bunlar; Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Akaid, Fıkıh, Ahlak, Usul-ı Fıkıh, İslam Tarihi, İmamet, İslam Felsefesi, Arnavutça, Arapça, Türkçe, İngilizce, Tarih, Coğrafya, Biyoloji, Pedagoji, Psikoloji, Sosyoloji, İformatik, Beden Eğitimi, Matematik, Kimya ve Fizik dersleridir.

Kosova İslam Birliği yönetiminin çalışmalarıyla 1993 yılında Prizren ilinde Alauddin Medresesi'nin bir şubesi açıldı. Bir sonraki yıl ise, Gjilan/Gilan'da Medrese'nin ikinci bir şubesi daha açılmıştır. Yine üç sene sonra (17 Mayıs 1997) Kosova İslam Birliği Yönetimi'nin çalışmalarıyla Alauddin Medresesi'nin şubesi olarak hem Priştine hem de Prizren'de kızların eğitim görecekları şubelerin açılmasına karar verilmiştir. Bugün öğrencilerin sayısı 700'ü geçmektedir.²⁸

2006 yılında Prizren'de kız ve erkek medresesinin yeni binası inşa edilmiştir. Bu medreselerde dinî ilimlerden; Kur'an, tefsir, hadis, akaid (kelam), fıkıh, ahlak, usul-i fıkıh, İslâm tarihi, imamet, din felsefesi, sosyal bilimlerden; felsefe, sosyoloji, psikoloji, mantık, pedagoji, beden

²⁵ Ternava, a.g.ç., s. 9.

²⁶ Ternava, a.g.ç., s. 9.

²⁷ Terneva, a.g.ç., s. 9.

²⁸ Ternava, a.g.ç., s. 9.

eğitimi, nazari ilimlerden; fizik, kimya, matematik, bilgisayar gibi 25 ders okutulmaktadır.²⁹

Gjakova/Yakova şehrinde 2005 yılında hafızlık okulu açılmıştır. Kosova İslam Birliđine bağlı olarak 1992 yılında bir İlahiyat Fakóltesi açılmıştır. Hafızlık okulunda, Medreselerde ve İlahiyat Fakóltesinde ders okutan hocalar Arap ölkeleri başta olmak üzere, Bosna-Hersek ve Türkiye gibi İslâm ölkelerinde İlahiyat fakóltesi eğitimi almış ve ölkeye hizmet etmek için dönen kişilerden oluşmaktadır. Bunların dışında Kosova'da bulunan diğer dinî teşkilatlarda da Kur'an ve din eğitimi verilmektedir.³⁰Alauddin Medresesi, İslam Birliği'nde profesyonel hizmet için eğitim vermektedir. Açıldığı günden bu yana 2500'den fazla mezun vermiştir.

Medresenin öğrenci seğme konusundaki uygulamaları ise din eğitimi açısından kayda değerdir. Okula kayıt yapmak isteyen öğrencilerin, başarı durumları da göz önüne alınmakla birlikte, değişik bölgelerden olmalarına da özen gösterilmektedir. Bu şekilde her bölgeden (Kosova'dan, Makedonya'dan, Sancak'tan, Karadağ'dan ve Bosna Hersek'ten) bu okulda eğitim görmüş öğrenciler, şu anda biręok profesyonel dini kadrolarda hizmet vermektedir. 60 yıllık çalışma süresince Medresedeki öğrenciler, dersleri yanı sıra çeşitli dallarda ve etkinliklerde başarı kaydetmişlerdir.³¹ Öğrencilerin kurdukları Edebiyat Kolu, "Nur'ul Kur'an" (Kur'an Işığı) adlı bir dergi çıkartmaktadır.³²

Alauddin Medresesi, kurulduğu yıldan beri Kosova'nın çalkantılı ve sıkıntılı dönemini yaşamıştır. 1998 yılının Mart ayında ve 1999 yılının Haziran ayında Kosova'da, Sırlara karşı savaşın başlamasıyla, Alauddin Medresesinin 87 öğrencisi UÇK-ya (Ushtria Çlirimtare e

²⁹ Naim Ternava & İsa Bajcinca, *Medreseja e Mesme Alaud-din*, Shtypi Koha Yay., Prishtinë, 2002, s. 3-5.

³⁰ Ternava, & Bajcinca, *a.g.ç.*, s. 3-5.

³¹ *Historiku i shkollës*, <http://medreseja.com/Kategoria/prezantim-i-shkolles/historiku-i-shkolles/> son erişim 22.5.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

³² *Revista Drita e Kur'anit*, <http://medreseja.com/Kategoria/revista/> son erişim 12.5.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

Kosoves - Kosova Kurtuluş Ordusu) katılmış,³³ katılanlardan da 14'ü şehit olmuştur.³⁴

Medrese başarılı çalışmalarıyla, Arnavutların bir direniş sembolü olmuştur. Genel etkinlikleri ve mümkün olan her şekilde, Kosova'nın daha çabuk zafere ulaşması için azami katkılarını esirgememiştir.³⁵ Kosova İslam Birliği de medresenin başarılı çalışmalarını göz önünde bulundurarak 7 Aralık 1992'de Priştine'de 'İlahiyat Fakültesi'ni açmıştır.³⁶

Medrese İslam din eğitimi kurumu özelliğini taşıyan, lise dengi bir okuldur. Diplomaları dünyanın pek çok yerinde liseye denk olarak kabul edilmektedir. Dünyada, uzun süre, İslam dininin Arnavutça öğretildiği tek Medrese olduğundan, Kosova, Makedonya, Sancak, Yenipazar, Karadağ ve Arnavutluk'taki kadroların yetişmesinde önemli bir yer tutmuştur.³⁷

Kosova Alaaddin Medresesi, tüm zorluklara rağmen günümüze kadar hayatiyetini sürdürebilmiştir. 50. Yıldönümü vesilesiyle büyük kutlamalar yapılmış ve o günün anısına 2003 yılında bir kitapçık yayınlanmıştır. Kitapçığın ismi "*50. Yılında Priştine Alaaddin Medresesi/50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alaaddin" Prishtine*" dir. Bu büyük organizasyonda Kosova Başmüftüsü Recep Boya, medresenin herkesten destek beklediğini, bu eğitim kurumunun Kosova'ya, Arnavut dünyasına ve diasporaya³⁸ tarihte olduğu gibi

³³ Pllana, Nusret, "Medreseja e Mesme "Alaaddin" dhe Personeli i Saj per UÇK'ne, e Sidomos Prof. Naim Ternava Ka Bere Shume", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alaaddin" Prishtine, Prishtine*, 2003, s. 19.

³⁴ *Historiku i shkollës*, <http://medreseja.com/Kategoria/prezantim-i-shkolles/historiku-i-shkolles/> son erişim 22.5.2012, Alaaddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

³⁵ Ternava, Bajçinca, *a.g.ç.*, s. 27-29.

³⁶ Elez Osmani, "Filloi Mesimi Ne Fakultetin E Studimeve Islame Ne Prishtine", *Dituria Islame, E Permuajshme Fetare Kulturore E Shkencore*, BİK Yay., Viti VII, Nr. 44, Dhjetor, Prishtine, 1992, s. 4.

³⁷ Ternava & Bajçinca, *a.g.ç.*, s. 29.

³⁸ Riza Sadiku, *Lidhja Kosovare 1949-1999*, Priştine 2006; Doktora tezi olan bu eser, özellikle ABD, İsviçre, İsveç ve Almanya'da göç eden Arnavutları milli kimliklerini korumak için dini kimliğin çok önemli olduğunu belirtir. Kosova savaşında, ABD ve diğer ülkelerdeki Arnavut camilerinin cematı topladıkları nakit yardımlar milyonlarca ifade edilmektedir. Cami görevlilerinin kurdukları komisyon üyeleriyle birlikte Kosova'ya getirilmiş ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır.

bugün de gereken kadroları yetiştirerek milli ve dini kimliği daha güçlü kılacaęını³⁹ belirtmiştir.

Priştine Albanoloji Hocası Recep Qosja ise, Kosova'nın en zor günlerinde bile Medresenin, insanca yaşamayı, insani değerlere saygı göstermeyi, etnikler arası toleransı, dinler arası hoşgörüyü, özgürlüğü, hukuku ve kalkınmayı öğrettiğinin ve aşıladığının altını çizmiştir.⁴⁰

Hayrullah Gorani, Medrese için, Allah'ın ve Arnavut toplumunun evi olduğu ifadesini kullanmaktadır. İşlam'ın ilk emrinin "oku" olduğunu ve bu emrin insana, millete ve vatana sadık bireylerden oluşan toplumlar kazandırdığını, medresenin dini ve nazari ilimlerin bir arada öğretildiği bir kurum olduğunu söylemiştir.⁴¹

Makedonya Reisu'l-ulema Yardımcısı Bahri Aliu ise, Medresenin artık hak ettiği statüsüne kavuşmuş olması mutluluğunu tüm Arnavut halkı olarak yaşadıklarını belirtmektedir.⁴²

Gazeteci-Yazar Nusret Pllana, "Medresemize karşı saygıyla eğiliyorum. Çünkü hem dinimiz açasından, hem de milli aćıdan kutsal bir mekândır. Bu okuldan vatanımız için genç yaşta şehitlerimiz olmuştur. Ruhları řad, mekânları cennet olsun. Ailelerine ve hocalarına da böyle evlat yetiştiren okullarımıza sahip çıktıkları için minnetle anarım"⁴³ ifadelerinde bulunmuştur.

Bu etkinlikte Süleyman Çerkezi ise devletin en yüksek kurumlarının Medreseyi ićerden tanımasını gerektięini⁴⁴ belirtmektedir. Selatin Novosella ise bu Medresenin tarihi yazılmadan

³⁹ Boja, Rexhepi "Medreseja ka Nevoje per Perkrahen e te Gjithe Juve", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s.12.

⁴⁰ Qosja, Rexhep, "Ketu Kultivohen Vlerat qe Jane Masa e Qyteterimit: Toleranca Racore, Etnike e Fetare", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s. 16.

⁴¹ Gorani, Hajrullah, "Medreseja Ishte, Eshte dhe do te Jete Shtepia e Zotit dhe e Kombit", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s.17.

⁴² Aliu, Bahri, "Medreseja ka Fituar Statusin qe Meriton", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s. 18.

⁴³ Nusret Pllana, a.g.e., s. 19.

⁴⁴ Çerkezi, Sylejman, "Institucionet me te Larta ta Njohin Medresene nga brenda e jo Vetem si Objekt", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003, s. 20.

Priştine'nin tarihinin yazılamayacağını ifade etmektedir.⁴⁵ Feti Mehdiu konuşmasında, "tarihimizde çokça şahit olunduğu gibi, ecdadımız mükemmel okullar yapmıştır, ama bugün yok olmuşlardır. Medresemizin geleceğinin daha parlak ve başarılarla dolu olacağına Arnavut halkı olarak inancımız tamdır"⁴⁶ ifadesinde bulunmuştur.

Yukarıda da belirtildiği gibi Priştine, Prizren ve Gilan'daki erkek ve kız medreseleri aynı metod ve programa sahip olduklarından dolayı aşağıdaki bölümde 4 yıl boyunca okutulan müfredata genişçe yer verilecektir. Kuruluşundan günümüze müdürlük yapan hocaların isimleri verildikten sonra eğitim kadrosunun eğitimlerini nerede tamamladıklarına dair bilgiler de aktarılacaktır.

2.1. Kosova'daki Alauddin Medresesinin Müfredatı

2.1.1. I. Sınıf Müfredatı

Kosova'daki İmam Hatip Liseleri birinci sınıftaki dersler: Kur'an, akaid, fıkıh, İslam tarihi, Arnavutça, Arap dili, Türk dili, İngilizce, coğrafya, informatik (bilgisayar dersi), beden eğitimi, kimya, fizik, matematik, tarih.⁴⁷

Bu kısımda sadece dini derslerin müfredatı açıklanacaktır.

Kur'an dersinin müfredatı

1. Dersin konusu, Arap harflerinin gelişimi ve diğer önemli kurallar, sesle ilgili med, kasr, sükun, şedde vb.

2. Birinci cüzün okunuşu.

3. ez-Zilzal suresinden en-Nâs suresine kadar kısa surelerin okunuşu ve uygulaması ve ezbere söylenişi.

⁴⁵ Novosella, Selatin, "Historia e Prishtines Nuk Mund te Shkruhet pa u Shkruar Historia e Shkelqyer e Kesaj Medreseje", 50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine, Prishtine, 2003, s.21.

⁴⁶ Mehdiu, Feti, "Uroj qe Fati i Medresese 'Alauddin', te mos Pesoje Fatin e Simotrave te Saj te Perparshme", 50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine, Prishtine, 2003, s. 17.

⁴⁷ Bajçinca, İsa, *Plani Dhe Programet (Globale) Mesimore te Medresese se Mesme "Alauddin" te Prishtines*, Medreseja e Mesme "Alauddin" e Prishtines Yay., Prishtine, 2007, s. 7.

4. Okunup ezberlenecek aşırlar:

- Ayetler 124'ten 131'e kadar (el-Bakara suresi),
- Ayetler 152'den 157'ye kadar (el-Bakara suresi),
- Ayetler 183'ten 186'ya kadar (el-Bakara suresi).⁴⁸

Akaid dersinin mütredatı

1. Akaid ilmi.
2. İlimu'l-Kelam nedir?
3. Akaid.
4. İman ve İslam.
 - a) Allah'a iman.
 - b) Meleklerle iman.
 - c) Kutsal kitaplara iman: Tevrat, Zebur, İncil, Kur'an.
 - d) Peygamberlere iman.
 - e) Ahirete iman.
 - f) Kaza ve kader.⁴⁹

Fıkıh dersinin mütredatı

Fıkıh maddesi, (mevzusu).

Fıkıhın kaynağı.

Temizlik, suyun çeşitleri.

İstinca – İstibra.

Abdest: şartları, sünnetleri, adaları ve mekruhları.

Abdesti bozan şeyler.

Gusül: farzları, sünnetleri, adaları ve guslün mekruhları.

Guslün çeşitleri.

Teyemmüm: şartları ve teyemmüm'ün alınış şekli, nasıl bozulur.

El-Mes-hu alel Hufeyl.

⁴⁸ Bajcinca, İsa, *Plani Dhe Programet (Globale) Mesimore te Medresese se Mesme "Alauddin" te Prishtines*, Medreseja e Mesme "Alauddin" e Prishtines Yay., Prishtine, 2007, s. 8.

⁴⁹ Ternava, Naim, *"Bazat e besimit" Akaidi 1*, Medreseja e mesme "Alaud-din" e Prishtines Yay., Prishtine, 1998, s. 11-119.

Hayz, nifas, istihaza ve sahibul özr.

Namaz: namazların rekat sayısı ve çeşitleri; ezan ve ikamet; farzlar ve Erkanu Salat. Namazın vacipleri, sünnetleri ve namazın adabı.

Namaz kılmanın usulü, cemaat ve imamla namaz; namaz ne zaman bozulur; namazın mekruhları.

Vitir namazı, nafil namaz, bazı nafil namazlar (duha, evvabin namazı ve istihare namazı).

Teravih namazı, Kâbede namaz, tramvayda namaz, gemide, yolcunun-misafirin namazı, hastanın, kaza namazları, sehiv secdesi, tilavet secdesi.

Cuma namazı, bayram ve hutbe.

Cenaze namazı: ölüye nasıl davranılır, ölüm anında olan kişiye nasıl davranılır, ölümden sonra nasıl davranılır, ölünün hazırlanması, cenazenin yıkanması, kefen, namaz, dua.

Oruç: orucun tarihi ve tarifi, zamanı ve niyeti, yevmu şekk. Orucun çeşitleri, orucun bozulması, kaza yada keffaret. Orucu bozmayan şeyler, orucun kime farz kime farz olmadığı haller. Nezir nedir?⁵⁰

İslam tarihi dersinin müfredatı

Genel olarak Peygamberler.

Muhammed (a.s.) ve çocukluk dönemi.

Muhammed (a.s.)'ın 40 yaşına kadar hayatı.

Vahiy.

İslam'ın yayılması.⁵¹

2.1.2. II. Sınıf Müfredatı

Kosova'daki İmam Hatip Liselerinin ikinci sınıfındaki dersler: Kur'an, Akaid, Fıkıh, Ahlak 1, İslam Tarihi, Arnavutça, Arap Dili, Türk Dili, İngilizce, Tarih, Biyoloji, Müdafaa-Güvenlik, Bilgisayar, Beden Eğitimi ve Matematik.⁵²

⁵⁰ Bajçinca, a.g.e., s. 12-13

⁵¹ Bajçinca, a.g.e., s. 16

⁵² Bajçinca, a.g.e., s. 27.

Kur'an dersinin müfredatı

İkinci cüzün başlangıcından dördüncü cüzün sonuna kadar okuma.

Tecvit: İzhar, İdgam, İhfa, İklab, R-harfinin kuraları, Medd ve Çeşitleri, El Takısı ve Önemi, Hemze.

Ezber: Yasin 1 ve 2. sayfa, sureler El-Beled'den El-Beyine'ye kadar ve aşereler: el-Bekara suresinin 197-203, 284-286, Al-i İmran suresinin şu ayetleri: 14-20, 102-109, 133-143, 144-148, 189-194. ayetleri.⁵³

Akaid dersinin müfredatı:

- 1) Din.
- 2) Hakikat dinin kaynağı.
- 3) Allah (c.c.)'ın varlığı.
- 4) Günahlar ve tövbe.
- 5) Dinlere genel bakış.
- 6) Monoteist dinler.
- 7) Ruh, akıl ve şehvet.
- 8) Zühd.⁵⁴

Fıkıh dersinin müfredatı

Genel olarak zekat.

Genel olarak kefaretlere.⁵⁵

Ahlak dersinin müfredatı

Genel olarak ahlakın temelleri.⁵⁶

İslam tarihi dersinin müfredatı

Genel olarak savaşlar.

Mekke'nin kurtuluşu.

⁵³ Bajçınca, *a.g.e.*, s. 28.

⁵⁴ Bajçınca, *a.g.e.*, s. 28-29.

⁵⁵ Bajçınca, *a.g.e.*, s. 30.

⁵⁶ Bajçınca, *a.g.e.*, s. 31.

Muhammed (a.s.)'in veda hacı.

Muhammed (a.s.)'in hastalanması ve ölümü.

Ebu Bekir (r.a.).

Ömer (r.a.).

Osman (r.a.).

Ali (r.a.).

Emevilerin hanedanlığı, Muaviye'nin zamanında saldırılar ve hilafetin veraseti.⁵⁷

2.1.3. III. Sınıf Müfredatı

Kosova'daki İmam Hatip Liselerinin üçüncü sınıflarındaki dersler: Kur'an, Tefsir, Hadis, Akaid, Fıkıh, İslam Tarihi, Ahlak II, Arnavutça, Arap Dili, Türk Dili, İngilizce, Müdafaa, Pedagoji-Mantık, Psikoloji, Beden Eğitimi.⁵⁸

Kur'an dersinin müfredatı

Tecvit el-vakfu ve el-ibtida, duraklama işaretleri, duraklamanın usulü, Tekbir, dua.

Beşinci cüzün başlangıcından on beşinci cüzün sonuna kadar okuma.

Ezber: Yasin 3 ve 4. sayfa, el-Buruc'tan el-Fecr'e kadar, aşırılar: el-İsra suresi 1-10. ayetler, el-Enbiya suresi 101-107. ayetler, Furkan suresi 61-77. ayetler, Fussilet suresi 30-36. ayetler, el-Ahzab suresi 38-47. ayetler, el-Haşır suresi 18-24. ayetler.⁵⁹

Tefsir dersinin müfredatı

- 1) Kur'an ve İslam öncesi Araplar.
- 2) Kur'an ve adlandırılması.
- 3) Kur'an'ın nüzul şekli.
- 4) Kur'an'ın peyder pey indirilmesi
- 5) Mekki ve Medeni ayetler

⁵⁷ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 32-33.

⁵⁸ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 45.

⁵⁹ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 46.

- 6) Kur'an'ın toplanması.
- 7) Kur'an'ın nazil olmasının sebepleri.
- 8) Kur'an'da Nasih ve Mensuh.
- 9) Kur'an okuyuşların tanımı.
- 10) Kur'an'da el-Muhkem ve el-Muteşabih.
- 11) Tefsir ilmi ve onun gelişimi.
- 12) Kur'an'ın tercümelere.⁶⁰

Hadis dersinin müfredatı

- Hadis ilmi ve ayrımı.
- Hadislerin ilk yazılma sistemi.
- Hadislerin ayrımı ve türleri.
- Senetlere göre hadislerin ayrımı.
- Zayıf hadis.
- Mevzu hadis.
- İlk dönemlerde hadislerin yorumlanması.
- İlk sahabeler.
- Tabiin dönemi.
- Tebei-tabiin dönemi.⁶¹

Akaid dersinin müfredatı

- Nübüvvet – Peygamberlik.
- Adem (a.s.).
- Nuh (a.s.).
- İbrahim (a.s.).
- Musa (a.s.).
- İsa (a.s.).
- Allah tarafından gönderilen son Peygamber Muhammed (a.s.).

⁶⁰ Qazimi, Qazim, *Hyrje ne shkencat e Kur'anit*, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines Yay., Prishtine, 2006, s. 11-145.

⁶¹ Bajcinca, *a.g.e.*, s. 48.

Hayat nedir?
Kıyamet alametleri.
Büyük deprem – Kıyamet.
Cennet ve Cehennem.
Kaza ve Kader.⁶²

Fıkıh dersinin müfredatı

Evlendirme hukuku.
Erkamu nikah.
Mehir.
Kızın hazırlanması.
Genel olarak boşanmalar.
Genel olarak iddet üzerine.⁶³

İslam tarihi dersinin müfredatı

Genel olarak Abbasiler.⁶⁴

Ahlak dersinin müfredatı

Ahlak ilminin kaynağı.
Hadis – Sünnet.
Ahlak ve hayat.
Ahlak açısından Peygamber'lerin misyonu.
Namaz.
Zekat.
Oruç.
Hac.

⁶² Ternava, Naim, "Pejgamberia, njeriu dhe pergjegjesia", Akaidi 3, koha Yay. Prishtine, 1999, s. 9-149.

⁶³ Rexhepi, Resul, E Drejta Martesore Islame, Medreseja e mesme "Alauddin" Prishtine Yay. Prishtine, 1996, s. 13-115.

⁶⁴ Ahmeti, Bajrush, Historia Islame 3, Abasitet, Medreseja "Alauddin" Prishtine Yay., Prishtine, 2002, s. 5-172.

İslam'da temizlik.

Selamlaşmak.

Gayri Müslümanlara karşı Müslümanların davranışı.

İslam'da kadının durumu.

Evlilik – İslam'da aile.

Haramlar – Yasak olan şeyler.⁶⁵

2.1.4. IV. Sınıf Müfredatı

Kosova'daki İmam Hatip Liselerinin dördüncü sınıflarındaki dersler: Kur'an, tefsir, hadis, akaid, fıkıh, usul-i fıkıh, İslam tarihi, imamet, İslam felsefesi, Sosyoloji, Arnavutça, Arap dili, Türk dili, İngilizce, beden eğitimi.⁶⁶

Kur'an dersinin müfredatı

Tecvidin tahkimi (kuvvetlenmesi).

On beşinci cüzün başlangıcından Yüce Kur'an'ın sonuna kadar okuma.

Ezber: Yasin 5 ve 6. sayfa ve en-Nebe suresinden el-inşikak suresine kadar.⁶⁷

Tefsir dersinin müfredatı

el-Fatiha suresi, surenin adlandırılması, fazileti ve yorumu.

el-Bakara suresi, surenin adlandırılması, fazileti, el-Bakara suresine giriş, şu ayetlerin yorumu 1-6, 177-185.

el-Maide suresi, surenin adlandırılması ve fazileti, el-Maide suresine giriş, şu ayetlerin yorumu 1-7.

el-Enfal suresi, surenin adlandırılmasının sebepleri, şu ayetlerin yorumu 1-9.

er-Rad suresi, surenin adlandırılması, bu surenin nazil olmasının sebepleri, 1-8 ayetlerinin yorumu

⁶⁵ Ternava, Naim, *Morali İslam "Ahlaku 2"*, Koha Yay. Prishtine, 2005, s. 7-160.

⁶⁶ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 61.

⁶⁷ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 62.

en-Nahl suresi, bu surenin adlandırılması ve 1-9 ayetlerinin yorumu

Taha suresi, surenin adlandırılması ve 1-12 ayetlerinin yorumu.

el-Muminun suresi, surenin adlandırılması ve 1-17 ayetlerinin yorumu.

el-Lokman suresi, surenin adlandırılması ve 1-13 ayetlerinin yorumu.⁶⁸

Hadis dersinin müfredatı

Bu dersin hocası tarafından 70 hadis seçilir, bu hadislerin tercümesi ve yorumu işlenerek, 30'u ezberlenmektedir.⁶⁹

Akaid dersinin müfredatı

İlmul kelamın ilmi.

Şiiler.

Hariciler.

Muhadisler.

Mutezile.

Ehli-Sunne vel-cemaa.

Dervişlerin düzeni.

İslam'a karşı yeni mezhepler.⁷⁰

Fıkıh dersinin müfredatı

İslam esaslarına göre kesim.

Yenilmesi helal ve haram olan hayvanlar.

Avcılık.

Kazanç.

Aile.

İslam şeriatının kurucuları.

İmam Ebu Hanife.

⁶⁸ Bajcinca, *a.g.e.*, s. 62-63.

⁶⁹ Bajcinca, *a.g.e.*, s. 63.

⁷⁰ Naim Ternava, "Fraksionet ne İslam", *Akaidi 4*, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines Yay. Prishtine, 2005, s. 7-145.

İmam Şafi.

İmam Malik.

İmam Ahmed b. Hanbel.

Adli hukuk.

El Hudud.

Had'u zina.

Had'u serika.

Had'u şurb.

Had'u kazf.

Cezaların türleri.⁷¹

Usul-i fıkıh dersinin müfredatı

Usuli fıkıh ilminin tarifi.

Usuli fıkıh ilminin gelişimi.

Bu ilmin ortaya çıkma nedeni.

Fıkıh ve usuli fıkıh ilimlerinin arasındaki fark.

Bu ilmin kuruluşu.

Mezheplerin kuruluşundan sonra usul-i fıkıhın ilmi.

Deliller

Orijinal deliller - Kur'an.

Orijinal deliller - Hadis

Orijinal olmayan deliller - İcma.

Orijinal olmayan deliller - Kıyas.

İctihad ve ictihadda taklid.

Diğer deliller: mesalih, mursel, istihsan, örf v.b.

el-Hakimu.

el-Mahkumu fih.

el-Mahkumu aleyh.

Yetki ve onun türleri.

⁷¹ Bajçinca, *a.g.e.*, s. 64-65.

el-Farz, Farzı Ayn, Farzı Kifaye.

el-Vacibu.

el-Mendub: türleri.

el-Haramu: liaynihi, ligayrihi.

el-Mekruhu tahrimen.

el-Mekruhu tenzihen.

el-Mubah.

el-Azimetu ve'r-Ruhsat.⁷²

İslam tarihi dersinin müfredatı

İslam devletinin iki parçaya ayrılması: doğuda Abasiler ve batıda Emeviler.

I. Abdurrahman.

I. Hişam ve I. Hakem.

II. Abdurrahman ve Abdullah.

III. Abdurrahman ve II. Hakem.

II. Hişam ve büyük Vezir, ibn Amur.

Osmanlı devletinin biçimlenmesi.

I. Sultan Murad, Anadolu'da Osmanlı devletinin gelişimi ve Balkanlara ilerlemesi.

Sultan Bayazid ve Timurla mücadelesi.

Fatih Sultan Mehmet, Konstantinopol'in fethi (İstanbul'un fethi) ve Kosova'da, Makedonya'da, Sahil'de ve Bosna'da İslam dininin yayılmasının başlangıcı.

Gayri İslam devletlerinde İslam'ın yayılışı: Avrupa'da, Amerika'da, Australya'da, Çin'de, Hindistan'da, Japonya'da v.b.

Fatmi Devleti'nin biçimlenmesi.⁷³

⁷² Bajcinca, *a.g.e.*, s. 65-66.

⁷³ Bajcinca, *a.g.e.*, s. 66-68.

İmamet dersinin müfredatı

Namaz ve önemi.

Oruç.

Zekat.

Hac.

Allah (c.c.)'a karşı sevgi.

Peygamber (a.s.)'a karşı sevgi.

İslam dinine karşı sevgi.

Millete karşı sevgi.

Kur'an.

Maun suresinin yorumu.

Sadakatul-fitr... vb.⁷⁴

İslam felsefesi dersinin müfredatı

1) Felsefeye giriş.

2) İslam felsefesi.

3) İslam felsefecileri.⁷⁵

Kosova Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına uygun olarak, Kosova İslam Birliği'ne bağlı olan medreselerde din eğitimi politikası ve İslam dininin bütünlüğü açısından, medreselerin programında din dersleri itikadi olarak Maturidi, ameli olarak ta Hanefi mezhebini esas almaktadır.

İlk kurulduğu yıllarda dini ağırlıklı bir müfredata sahip olan bu medrese son dönemlerde bu özelliğini biraz yitirmiş, Milli Eğitim Bakanlığı'nun kararıyla matematik ve fen dersleri de müfredatta daha fazla yer almaya başlamıştır.

2.2. Alauddin Medresesinin Müdürleri

Ahmet Mustafa

⁷⁴ Bajcinca, *a.g.e.*, s. 68.

⁷⁵ Ternava, Naim, *Pasqyre e Filozofise Islame*, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines, Yay., Prishtine, 2005, s. 5-155.

Bajram Agani
Muharrem Adili
Shemsi Salihu
Rashit Osmani
Sherif Ahmeti
Resul Rexhepi
Qazim Qazimi
Naim Tërnav
Ekrem Simnica
Bahri Simnica⁷⁶

2.3. Alauddin Medresesi'nin Öğretim Kadrosu Ve Mezun Oldukları Yerler

Gani MEHMETİ- Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi.

Xhavit QERİMİ- Lisans, Ezher Üniversitesi Usul-u-d-Din Fakültesi, Akaid ve Felsefe bölümü Kahire, Yüksek Lisans Priştine Üniversitesi Hukuk Fakültesi, aynı zamanda Glogoc köyünün imamı.

Behxhet AJVAZİ- "Al-Mustansiriyah University " Filoloji Fakültesi bölüm Arap Dili, Bağdad.

Adnan SİMNİCA- Lisans, Ezher Üniversitesi, Usulud-Din Fakültesi, Tefsir bölümü Kahire, Yüksek Lisans Kahire Amerikan Üniversitesi Tefsir bölümü.

Muharrem TERNAVA- Ezher Üniversitesi, Usulud-Din Fakültesi, Akaid ve Felsefe bölümü Kahire.

Jakup ÇUNAKU- Ezher Üniversitesi, Usulud-Din Fakültesi, Akaid ve Felsefe bölümü Kahire. Yüksek Lisans Kahire Amerikan Üniversitesi Usulu Din bölümü.

Ekrem MAQEDONCI- Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi Kahire, Yüksek Lisans Lübnan'da Cinan Üniversitesi Fıkıh bölümü.

⁷⁶ **Historiku i Shkollës**, <http://medreseja.com/Kategoria/prezantim-i-shkolles/historiku-i-shkolles/> son erişim 22.5.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi. (Görev yaptıkları tarihler ulaştığım kaynaklarda yer almamaktaydı).

Pajazit TERNAVA- Cereş Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ürdün, Yüksek lisans Vahid Hciu- el-İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili bölümü, Riyad.

Driton ARİFİ- el-İmam Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Riyad. Yüksek Lisans Kahire Amerikan Üniversitesi Usuli Fıkh bölümü.

Hatixhe JASHANİCA-SADRİU- Cereş Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Şeriat bölümü Ürdün.

Enisa PASHANOVIQ-ABAZİ- Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Arap Dili bölümü, Kahire.

Samir B. AHMETİ- Yereş Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Ürdün. Yüksek lisans Sudan Um-mu Durman Üniversitesi İslam Tarihi bölümü.

Fadil HASANİ- el-Mustensiriyye Üniversitesi Felsefe Fakültesi, Bağdat.

Mirije XHOXHAJ- Priştine Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

Emine VEZAJ- Priştine Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

Gençer DERVARİ- Lisans, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yüksek Lisans aynı üniversite Hadis bölümü, Türkiye.

Daut LEZİ- Ezher Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kahire, aynı zamanda Prizren'de imam.

Reshat MEXHİDİ- İlahiyat Fakültesi, Tefsir bölümü, Kahire, aynı zamanda Prizren'de imam.

Enes MAZLLAMİ- Medine Şeriat Fakültesi.

Flamur SOFİU- İlahiyat Fakültesi, Priştine, Yüksek Lisans Liban'da El-imam Üniversitesi.

Ramadan UKA- Priştine Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yüksek Lisans Tetova Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi, Pedagoji bölümü.

Mejreme GASHİ-UKA- Priştine Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Taxhudin İBRAHİMİ- Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Kahire.

Nexhat İBRAHİMİ- Sarayevo İlahiyat Fakültesi.

Almedin EJUPİ- İslam Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Medine, aynı zamanda Rahusa'da imam.

Mustaf HAJDARİ- Şeriat Fakültesi, Medine, aynı zamanda Dobirqan köyünde imam-hatip.

Muhamed DERMAKU- Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesi, Kahire, Yüksek Lisans el-Cinan Üniversitesi Fıkah bölümü Liban.

Fehim ABAZİ- Ezher Üniversitesi Akaid ve Felsefe bölümü, Kahire.

Arben NEZİRİ- Priştine Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Yüksek Lisans Priştine Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümü.⁷⁷

3. Priştine İslami Araştırmalar Fakültesi (İlahiyat Fakültesi)

Priştine İslami Araştırmalar Fakültesi (İlahiyat Fakültesi) Kosova İslam Birliğinin 443/92 No'lu kararı ile Aralık 1992 yılında 'Fakulteti i Studimeve Islame-Prishtinë' ismi ile kurulup faaliyete başlamıştır. Eğitim dili Arnavutçadır.⁷⁸ 1997 yılında ise aynı şekilde Makedonya'da da İlahiyat Fakültesi açılıp faaliyete başlamıştır.⁷⁹

Priştine İslami Araştırmalar Fakültesinin amacı eğitim ve İslam Dini Bilimleri alanında bölgenin bu konudaki boşluğunu doldurmaktır. Fakültenin öğrenci potansiyeli genellikle Balkan ülkelerinde yani Arnavutluk, Kosova, Karadağ, Makedonya, Sırbistan'da yaşayan Arnavutlardan oluşmaktadır. Fakültenin hocaları ise genellikle başka ülkelerde İlahiyat Fakültesini bitirmiş akademisyenlerin yanısıra Priştine Üniversitesinin akademisyenlerinden oluşmaktadır.⁸⁰

Priştine İslami Araştırmalar Fakültesi, her ne kadar Türkiye'nin İlahiyat Fakültesi eğitim seviyesinde olmasa da bölge için hayati öneme sahiptir. Bu açıdan Fakülte, hem dini, kültürel açıdan ayrıca Arnavut kimliği ve bölgedeki Arnavutların geleceği açısından hayati

⁷⁷ Mesimdhnesit, <http://medreseja.com/about/prishtin/> son erişim 22.4.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

⁷⁸ Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë, *Historiku*, http://www.fsi-ks.org/index_files/historiku.html son erişim 21.1.2012.

⁷⁹ Aruçi, Muhammed, *Balkanlar'da Din Hizmetleri ve Din Görevlileri*, <http://www.dinvehayatdergisi.com/eski/dinyazi8.html> son erişim 17.11.2011.

⁸⁰ Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë, *Historiku*, http://www.fsi-ks.org/index_files/historiku.html son erişim 21.1.2012.

öneme sahiptir.⁸¹ Fakültenin eğitim süresi 4 yıl olup dersler aşağıdaki gibidir.⁸²

3.1. I. Sınıf Dersleri⁸³

Kur'an-ı Kerim

Kur'an İlimlerine Giriş

Akaid

Hadis İlmine Giriş

Fıkıh (ibadat)

Arapça

İslam Hukuku Tarihi

Arnavutça

İngilizce

3.2. II. Sınıf Dersleri⁸⁴

Kur'an-ı Kerim

Tefsir

Akaid

Hadis

Fıkıh (Aile Hukuku)

Arapça

Sire

Usuli Fıkıh

⁸¹ ELEZAJ, Rexhep, *FSL, vatër e pashuar e dijës dhe kulturës fetare*, <http://www.bislame.net/web/content/view/76/26/> son erişim 10.01.2012.

⁸² *Orari Mesimor Per Vitin Akademik 2011-2012*, Fakulteti i Studimeve Islame, Prishtine, Ekim 2011.

⁸³ *Orari mësimor për vitin akademik 2010/11*, Fakulteti i Studimeve Islame (İslami Araştırmalar Fakültesi/İlahiyat Fakültesi) resmi web sitesi, http://www.fsi-ks.org/index_files/orari%20mesimor.html son erişim 10.05.2012.

⁸⁴ *Orari mësimor për vitin akademik 2010/11*, Fakulteti i Studimeve Islame (İslami Araştırmalar Fakültesi/İlahiyat Fakültesi) resmi web sitesi, http://www.fsi-ks.org/index_files/orari%20mesimor.html son erişim 10.05.2012.

İngilizce

3.3. III. Sınıf Dersleri⁸⁵

Kur'an-ı Kerim
Klasik ve Modern Tefsirler
Akaid
Hadis
Fıkıh (Medeni Hukuk)
Arapça
Arnavut Edebiyatı
İslam Felsefesi
İngilizce
Türkçe (Seçmeli)
Osmanlıca (Seçmeli)

3.4. V. Sınıf Dersleri⁸⁶

Kur'an-ı Kerim
Tefsir
Akaid
Hadis
Fıkıh (Ceza Hukuku)
Arapça
Dinler Tarihi (Seçmeli)
İslam Felsefesi
Din Psikolojisi (Seçmeli)
Da've

⁸⁵ Orari mësimor për vitin akademik 2010/11, Fakulteti i Studimeve Islame (İslami Araştırmalar Fakültesi/İlahiyat Fakültesi) resmi web sitesi, http://www.fsi-ks.org/index_files/orari%20mesimor.html son erişim 10.05.2012.

⁸⁶ Orari mësimor për vitin akademik 2010/11, Fakulteti i Studimeve Islame (İslami Araştırmalar Fakültesi/İlahiyat Fakültesi) resmi web sitesi, http://www.fsi-ks.org/index_files/orari%20mesimor.html son erişim 10.05.2012.

İslam Medeniyeti
Araştırma Metotları

Sonuç

Kosova'da din eğitimi sorununun yaygın olarak tartişılmadığını belirtmek gerekir. Türkiye'de olduğu gibi, Kosova'da da din eğitimi, tarihte de günümüzde de informel de olsa sürekli güncelliğini korumaktadır. Bu konudaki tartişmaların daha uzun süre devam edeceğini ve Kosova'nın olası Avrupa Birliği'ne adaylık durumunun, din eğitimi tartişmalarına ayrı bir boyut kazandıracağını söyleyebiliriz. Çünkü bu süreçte din eğitimi uygulamalarında nasıl değişiklikler olacağı ile ilgili hukuki zemin pek elverişli olmamakla birlikte, bütün yetkiler Kosova İslam Birliği'nin denetimi altındadır. Avrupa ülkelerinin çoğunda okullarda din dersleri zorunlu bir statüdedir. Ancak diğer bazılarında bu dersler zorunlu olmasa da, dini özgürlüklerin yaşandığı toplumlar olarak görölmektedir.

Kosova halkı, son bir asırdır çalkantılı bir dönem geçirmektedir. Bilindiği gibi Kosova ve Arnavutluk, baskıcı komünist rejimler tarafından yönetilmiştir ki, bu yıllarda din eğitimi ile dini yaşam için çok sancılı bir süreç olmuştur. Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte, eski sosyalist ülkelerde meydana gelen yapısal dönüşümler, iç ve dış politik arenada önemli değişikliklere yol açmıştır. Bunun doğal sonucunda da din eğitimi ve dini yaşam konularında bir serbesti söz konusudur.

Kosova'da din eğitiminin dini ve tarihi süreci ile kültürel, milli kimlik ve Avrupa Birliği sürecindeki ülkeye sağladığı katkıları değerlendirmeye çalıştığımızda, karşımıza net bir tablo çıkmamaktadır. Kosova'nın milli, dini ve kültürel kimliklerinin korunmasındaki etkilerine baktığımızda, din eğitiminin rolünün çok önemli olduğu görölmüştür. Kosova'daki din eğitimini Türkiye'deki din eğitimiyle kıyasladığımızda birçok sorun yaşandığını belirtmek gerekir. Nitekim Kosova halkı uzun süre Sırp egemenliğinde yaşamaktaydı. Bu dönemde Kosova'da din eğitimi informel bir şekilde yapılmış ve bu sürecin milli kimliğin korunması konusunda büyük katkıları olmuştur.

1990'lı yılların başında ise, "Balkanların kasabı" lakabıyla anılan Miloşeviç, tüm Müslümanları ilelebet Balkanlardan yok etmek için girişimde bulunmuş ve Bosna'da 300 bine, Kosova'da ise 30 bine yakın insan suçsuz, silahsız, sadece Müslüman oldukları için katledilmiştir. Buna rağmen Müslüman halk asla dininden, dilinden, vatanından vaz geçmemiştir. Balkanlarda yaşayan halklar için dini kimlik çok büyük öneme sahiptir. Kosovalı Arnavutların dini kimlik ve bununla beraber sahip olduğu etnik kimliğin, Sırp'lar tarafından Arnavutlara yapılan baskıların artmasına neden olduğu devamlı olarak literatürde güncelliğini korumuştur.

Sonuç olarak, bağımsızlığını yeni kazanan Kosova, din eğitimi alanında da olumlu anlamda adımların atıldığı bir ülkedir. Her ne kadar bugünlerde istenilen seviyede değilse de, yakın bir gelecekte istenilen seviyeye ulaşacağı muhakkaktır.

Kaynakça

Aliu, Bahri, "Medreseja ka Fituar Statusin qe Meriton", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Ahmeti, Bajrush, *Historia Islame 3, Abasitet*, Medreseja "Alauddin" Prishtine Yay., Prishtine, 2002.

Bajçinca, İsa, *Plani Dhe Programet (Globale) Mesimore te Medresese se Mesme "Alauddin" te Prishtines*, Medreseja e Mesme "Alauddin" e Prishtines Yay., Prishtine, 2007.

Boja, Rexhep, "Medreseja ka Nevoje per Perkrahen e te Gjithe Juve", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Çerkezi, Sylejman, "Institucionet me te Larta ta Njohin Medresene nga brenda e jo Vetem si Objekt", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Gorani, Hajrullah, "Medreseja Ishte, Eshte dhe do te Jete Shtepia e Zotit dhe e Kombit", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Ibrahimi, Nexhat, *Medreseja, digë e identitetit fetar dhe kombëtar gjatë historisë*, Yayınlanmamış makale, Prishtine, 2011.

Kasumi, Haki, *Bashkesite Fetare ne Kosove*, Prishtine, 198.

Kosova, Parim, *Medresete e Prizrenit*, Studime Univers 2005 Nr. 7, Tiran, 2005.

Maloku, Sherif, *Gjeografia e Kosovës, Etni i Teksteve dhe Mjeteve Mësimore i Kosovës* Yay., Prishtinë, 1994.

Mehdiu, Feti, "Uroj qe Fati i Medresese 'Alauddin', te mos Pesoje Fatin e Simotrave te Saj te Perparshme", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Novosella, Selatin, "Historia e Prishtines Nuk Mund te Shkruhet pa u Shkruar Historia e Shkelqyer e Kesaj Medreseje", *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Kosova Vilayeti*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın No: 87., İstanbul, 2007.

Osmani, Elez, *"Filloi Mesimi Ne Fakultetin E Studimeve Islame Ne Prishtine"*, Dituria Islame, E Permuajshme Fetare Kulturore E Shkencore, BIK Yay., Viti VII, Nr. 44, Dhjetor, Prishtine, 1992.

Osmani, Rexhep, *"Medreseja ka Nevoje per Perkrahtjen e te Gjithe Juve"*, 50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine,, Prishtine, 2003.

Pllana, Nusret, *"Medreseja e Mesme "Alauddin" dhe Personeli i Saj per UÇK'ne, e Sidomos Prof. Naim Ternava Ka Bere Shume"*, 50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine, Prishtine, 2003.

Qazimi, Qazim, *Hyrje ne shkencat e Kur'anit*, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines Yay., Prishtine, 2006.

Qosja, Rexhep, *"Ketu Kultivohen Vlerat qe Jane Masa e Qyteterimit: Toleranca Racore, Etnike e Fetare"*, 50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine, Prishtine, 2003.

QIK (Qendra per Informim e Kosoves), *Debimet e Shqiptareve dhe Kolonizimi i Kosoves*, Instituti i Historise Prishtine, 1997.

Recepagiç, Yaşar, *Bugünkü Yugoslavya Topraklarından 1912 Yılına Değın Türk Okullarının Gelişimi ve Niteliği*, Çevren Toplum, Bilim, Yazın ve Sanat Dergisi, Yıl XIV, S. 62, Kasım-Aralık 1987, Prishtine.

Rexhepi, Resul, *E Drejta Martesore Islame*, Medreseja e mesme "Alauddin" Prishtine Yay. Prishtine, 1996.

Ternava, Naim, & Bajçinca, İsa, *Medreseja e Mesme Alaud-din*, Shtypi Koha Yay., Prishtinë, 2002.

Ternava, Naim, *"Bazat e besimit" Akaidi 1*, Medreseja e mesme "Alaud-din" e Prishtines Yay., Prishtine, 1998.

Ternava, Naim, *"Pejgamberia, njeriu dhe pergjegjesia"*, Akaidi 3, koha Yay. Prishtine, 1999.

Ternava, Naim, *Morali İslam "Ahlaku 2"*, Koha Yay. Prishtine, 2005.

Ternava, Naim, *"Fraksionet ne İslam"*, Akaidi 4, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines Yay. Prishtine, 2005.

Ternava, Naim, *Pasqyre e Filozofise Islame*, Medreseja e mesme "Alauddin" e Prishtines, Yay., Prishtine, 2005.

Ternava, Naim, *50-Vjet Te Medresese se Mesme "Alauddin" Prishtine*, Prishtine, 2003.

Vokri, Abdulla R., *Shkollat dhe Arsimi ne Kosove Ndermjet Dy Lufterave Boterore (1918-1941)*, Biblioteka Pedagogjike Yay., Prishtine, 1990.

Yılmaz, Murat, *Kosova Bağımsızlık Yolunda*, İHH İnsani Yay. İstanbul, 2005.

Aruçi, Muhammed, *Balkanlar'da Din Hizmetleri ve Din Görevlileri*, <http://www.dinvehayatdergisi.com/eski/dinyazi8.html> son erişim 17.11.2011.

Elezaj, Rexhep, *FSI, vatër e pashuar e dijes dhe kulturës fetare*, <http://www.bislame.net/web/content/view/76/26/> son erişim 10.01.2012.

Etni i Statistikave te Kosoves, *Popullsia*, (Kosova İstatistik Kurumu, **Nüfus**) <http://esk.rks-gov.net/mbikosoven/popullsia> son erişim 28.3.2012.

Fakulteti i Studimeve Islame në Prishtinë, *Historiku*, http://www.fsi-ks.org/index_files/historiku.html son erişim 21.1.2012.

Historiku i shkollës, <http://medreseja.com/Kategoria/prezantim-i-shkolles/historiku-i-shkolles/> son erişim 22.5.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

Mesimdhënesit, <http://medreseja.com/about/prishtin/> son erişim 22.4.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.

Orari Mesimor Per Vitin Akademik 2011-2012, Fakulteti i Studimeve Islame, Prishtine, Ekim 2011.

Orari mësimor për vitin akademik 2010/11, Fakulteti i Studimeve Islame (İslami Araştırmalar Fakültesi/İlahiyat Fakültesi) resmi web sitesi, http://www.fsi-ks.org/index_files/orari%20mesimor.html son erişim 10.05.2012.

Revista Drita e Kur'anit, <http://medreseja.com/Kategoria/revista/> son erişim 12.5.2012, Alauddin Medresesi Resmi Web Sitesi.